

AKENERJİ
Genel Müdürü
Ahmet Ümit'e
göre nükleer enerji
sürecine devlet de
dahil olmalı

“Devlet Elini Taşın Altına Koymalı”

Nükleerde ikinci raunt için 2010 yılını bekleyen yatırımcılar için ihalede hangi modelin uygulanacağı da önemli...

CİHAN DAĞ - SEZAI SARAÇ FOTOĞRAF: ŞEREF YILMAZ

Türkiye'nin elektrige olan ihtiyacı uzun zamandan bu yana gündemde. Küresel kriz çözüm için zaman kazanırsa da talebi karşılamak o kadar kolay olmayabilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi projeksiyonlarına göre Türkiye'nin 2023 yılında 500 milyar kilovat saat elektrige ihtiyacı olacak. Mevcut kapasite ise henüz 200 milyar kilovat saat civarında. Bu açığı kapatmak için nükleer enerji çözüm masasında duran seçeneklerden sadece biri. İlki Danıştay tarafından iptal edilen nükleer enerji ihalesi için gözler 2010 yılına çevrildi. Ancak modelin nasıl olacağı da yatırımcılar açısından önemli. Devletin desürece dahil olacağı bir model daha sağlıklı bulduğunu söylüyor Akenerji Genel Müdürü Ahmet Ümit Danışman ve ekliyor: “İhaleye özel sektör davet edilecekse devlet de ortak olarak süreçte bulunmalı ve elini taşın altına koymalı, Risklerin paylaşıldığı ve devletin mevcudiyetiyle finansörlere güven verdiği bir yapı daha sağlıklı olacaktır. Yoksa elektrigi alacağım demesi önemli değil. Santralden elektrigi ürettikten sonra zaten satarsınız.”

Krizden global olarak enerji piyasaları nasıl etkilendi?

Enerji uzun vadeli bir iş olduğu için finansmanı sağlanmış ve yatırımları başlamış projeler devam ediyor. Fabrikalar verilen siparişlere devam ediyor. Tek tük iptaller söz konusu... Dolayısıyla imalatçıların eli bir anda boşalmadı. Ancak ileriye dönük olarak iki sene sonrasının siparişlerinde azalmalar var. Bu da zaten bizim yatırımcı olarak tercih ettiğimiz bir durum. Hem süreler kısaldı hem de fiyatlarındaki rekabet arttı. Rekabetin arttığını net bir şekilde yeni yapılan ihalelerde görebiliyoruz.

Bir süre önce ABD'nin LNG ihtiyacının artacağı öngörülüyordu. Hatta Katar, Umman gibi ülkeler bu nedenle yatırım yaptılar. Ancak ABD kendi kaynaklarından bu ihtiyacını karşılama kararı aldı. Doğalgaz bu ülkelerin elinde kaldı. Bu durum doğalgaz fiyatlarında bir düşüş yaratır mı?

Yeni projelendirilen enerji yatırımlarında alıcının ortadan kalkmasıyla fiyatların ucuz-

layacağı beklentisi mantıklı olabilir. Ancak Avrupa'nın çok ciddi bir doğalgaz talebi olduğu da unutulmamalı. Herkesin projesine gaz aradığı bir dönemde talep mutlaka çıkacaktır. Dolayısıyla fiyatlarda ani düşüşler beklemiyorum.

Türkiye enerji hub'ı olmayı hedefliyor ancak görüntü bu hedeften oldukça uzak olduğumuzu gösteriyor. Bu hedefe ulaşılabilmesi için neler yapılmalı?

Türkiye tüketici olarak gücünün bilincinde müzakere etmeli. Türkiye'nin doğalgaz tüketimi, bugünkü haliyle Doğu ve Orta Avrupa'daki birçok ülkenin tüketiminden fazla... İleride çok daha fazla olacak. İhtiyacını karşıladıktan sonra daha fazla miktarların aktarılmasında rol oynayabilir.

Özellikle boru gazı veya petrol boru hattı gibi konularda uluslararası ilişkiler devreye giriyor. Özel sektör eliyle bu projelerin gerçekleştirilmesi mümkün değil. Finansmanı da sağlansa, bunun gerçekleşmesi için hukuk ve sözleşme altyapısının devletler tarafından güvence altına alınması gerekiyor.

Ülkemizdeki doğalgaz santralleri İran, Ukrayna ya da Rusya'da yaşanabilecek yeni bir krize hazırlıklı mı? Arz güvenliğini garanti altına almak için ne gibi önlemler alınmalı?

Bu konuda alınabilecek en büyük önlem LNG ithalatının artmasıdır. Üçüncü bir LNG terminalinin inşaatının gerçekleşmesi ben- ce çok faydalı olur. Böyle bir ihtiyaç artık doğdu. LNG dışında, yedek yakıtla da santrallerinizi çalıştırabilirsiniz. Ama onun da tabii ayrı ekonomik maliyeti var. Hem maliyetler daha yüksek oluyor hem de çevre kirliliği ve emisyon değerleri bakımından sıkıntılar yaşıyor.

Doğalgaz Piyasası Kanunu piyasanın önünü tıkadığı ve liberal bir yasa olmadığı yönünde eleştirilere maruz kalıyor. Siz bu eleştirileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sorun kanunun kendisinden ziyade uygulamadan kaynaklanıyor. Eğer kanunun orijinal amacına göre uygulama yapılabilseydi özelleştirmede bugüne dek daha farklı bir noktaya gelinmiş olurdu. Kontrat devirlerinin ne şekilde yapılacağı tartışmaları çok uzun sürdü. Arkasından devir süreci ve devrin yapılmasına rağmen piyasa oyuncularının fiziki olarak gaz satabilmeleri uzun sürdü. Neti-

cede herkes özel sektör tedarikçilerinden gaz almaya başladı. Kriz döneminde gaz tüketiminde düşüş yaşanınca BOTAŞ bu kez indirmeye gitmek durumunda kaldı. Kanun çıktıktan hemen sonra uygulanıp piyasa serbestleştirilmiş olsaydı bugün bu sorunları konuşmuyor olacaktık.

Kanunun yeni taslağı hazırlanıyor. Sizce yeni taslakta neler yer almalı?

Biz gazın ucuzlamasını ve alternatiflerin çoğalmasını isteriz. Tüketici olarak piyasada mümkün olabildiği kadar gaz tedarikçisi olmasını, kısa ve uzun vadeli kontrat yapma özgürlüğüne sahip olmayı isteriz. Sonuçta biz elektrik üreticisiyiz ve maliyetlerimizin büyük bölümü doğalgazdan kaynaklanıyor, dolayısıyla yüksek fiyatlar elektrik fiyatı olarak tüketiciye yansıtıyor.

Elektrik dağıtım özelleştirmelerinde yüksek fiyatların çıktığını gördük. Bu yüksek rakamların önümüzdeki dönemde tüketicilere yansması nasıl olur? Fiyatlar artar mı?

Prensip olarak elektrik fiyatlarına yansımaması gerekir. Elektrik fiyatlarına nelerin yansıtacağı bellidir. Sonuçta tesisler, ne kadar pahalıya alırsanız elektriği de o kadar pahalıya satarsınız mantığıyla satılmıyor. İhaleye girdiğinizde ne kadar bir bedelin yansıtacağını

gütümünde geçtiğimiz yıl önemli bir bölgeyi alarak bu alanda da tecrübe sahibi olduk. Dağıtım bölgeleriyle yine ilgileneceğiz ama ne pahasına olursa olsun gireceğimiz ihaleleri alacağız mantığıyla yaklaşmıyoruz. 900 MW'lık büyük bir doğalgaz santrali projemiz var. 2010 yılında bunun inşasına başlamayı planlıyoruz.

Bakan Taner Yıldız, kontrat devirlerinin devam edeceğini açıkladı. Özel sektör payının yüzde 25'e çıkarılmasından bahsediliyor. Bu konuda bir girişiminiz olacak mı?

Akenerji büyük doğalgaz tüketicilerinden biri, özellikle de yeni yapacağımız doğalgaz santralini dikkate aldığınız zaman... En azından kendi ihtiyacımızı karşılayacak gazı güvence altına almamızda yarar var. Böyle bir imkân çıkarsa dikkatli bir şekilde değerlendiririz. Tabii eğer o tarihe kadar başka bir yerle uzun vadeli alım kontratı yapmamışsak...

Birinci nükleer enerji ihalesi için şartname aldınız ama teklifte bulunmadınız. 2010 yılında ikincisinin yapılacağı ifade ediliyor. Siz özellikle CEZ ile ortak olduktan sonra bu ihaleyle ilgileniyor musunuz?

Bunları biz de duyuyoruz ama hangi şartlarla ihaleye çıkılacağı belli değil. Netleştikten

“Nükleer enerjide devlet de ortak olarak süreçte bulunmalı ve elini taşın altına koymalı.”

bilerek hesabınızı yapıyorsunuz. Burada firmaların şöyle bir yaklaşımı olabilir. Sonuçta dağıtım işi tamamen regüle ediliyor. Bugün siz çok başarılı bir operasyon yapıp daha fazla para bile kazansanız bir sonraki tarife döneminde onu sizden alıyorlar. Çünkü kâr marjlarınız belli, daha fazla kâr etmenize izin vermiyorlar. Ama kaybettiğiniz bir şey varsa onu da ödüyorlar. Yani uzun vadede sabit bir marjla faaliyetlerinizi sürdürmenize yetecek bir işten bahsediyoruz. Dolayısıyla normal şartlarda etkilememesi gerekir.

Akenerji olarak neleri hedefliyorsunuz?

Önümüzdeki beş yıl içinde üretimde toplamda 3 bin megavatlık bir kapasiteye ulaşmayı hedefliyoruz. Bu yaklaşık 4 milyar dolarlık bir yatırıma tekabül ediyor. Elektrik da-

sonra değerlendiririz. Tabii ortağımız büyük avantaj. CEZ firmasının Avrupa'da halen işlettiği iki tane nükleer santral var. İnşaatını yapacağı santraller var. Beraber değerlendireceğiz ve bir karara varacağız.

Diğer taraftan ilk ihalede uygulanan ve sadece özel sektörün içinde olduğu model çok tartışıldı. Siz hangi modelin sağlıklı olacağını düşünüyorsunuz?

Özel sektör davet ediliyorsa devletin de ortak olarak içinde olacağı, riskleri paylaştığı ve mevcudiyetiyle finansörlere güven verdiği bir yapının daha sağlıklı olacağını düşünüyorum. Yoksa elektriği alacağım demesi önemli değil. Santralden elektriği ürettikten sonra zaten satarsınız. Mühim olan inşaat ve işletme döneminde risklere ortak olmak. ☼